

BÀI 4: CƠ CHẾ THỊ TRƯỜNG

Môn học: Giáo dục kinh tế và pháp luật – Khối lớp: 10

Thời gian thực hiện: 3 tiết

I. MỤC TIÊU

1. Về kiến thức

Sau bài học này, HS sẽ:

- Nêu được khái niệm cơ chế thị trường.
- Nêu được ưu điểm và nhược điểm của cơ chế thị trường.
- Tôn trọng tác động khách quan của cơ chế thị trường.

2. Năng lực

- **Năng lực chung:**

Năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo: Phân tích được tình huống trong học tập, trong cuộc sống; phát hiện và nêu được tình huống có vấn đề trong học tập, trong cuộc sống.

- **Năng lực riêng: Năng lực tìm hiểu và tham gia các hoạt động kinh tế- xã hội**

Tìm hiểu các hiện tượng kinh tế – xã hội: Nêu được khái niệm cơ chế thị trường; ưu điểm và nhược điểm của cơ chế thị trường; tôn trọng tác động khách quan của cơ chế thị trường.

3. Phẩm chất

Trách nhiệm: Tự giác, tích cực thực hiện các quy định của pháp luật khi tham gia vào thị trường.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU

1. Đối với giáo viên

- SGK, SGV, Giáo án., SBT
- Hình ảnh, video clip có liên quan đến bài học.
- Máy tính, máy chiếu (nếu có).

2. Đối với học sinh

- SGK.
- Tranh ảnh, tư liệu sưu tầm liên quan đến bài học và dụng cụ học tập (nếu cần) theo yêu cầu của GV.
- Giấy A3, A2, A0

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC

A. HOẠT ĐỘNG: Mở đầu

a. Mục tiêu: Tạo cảm hứng học tập cho HS. Giúp HS huy động kiến thức, kỹ năng cần thiết của bản thân để kích thích nhu cầu tìm hiểu, khám phá tri thức mới.

b. Nội dung: Chia sẻ hiểu biết về nội dung các câu trong SGK trang 23:

- + Chó bán gà ngày gió, chó bán chó ngày mưa.
- + Trăm người bán, vạn người mua.

c. Sản phẩm học tập: Câu trả lời của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV cho học sinh chia sẻ hiểu biết về nội dung 2 câu trong SGK trang 23:

- + Chó bán gà ngày gió, chó bán chó ngày mưa.
- + Trăm người bán, vạn người mua.
- GV yêu cầu HS làm việc cá nhân trong thời gian 2 phút.

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ.

Bước 3: Tổ chức điều hành

- GV mời từ 2 – 4 HS nêu ý kiến của mình

Bước 4: Báo cáo, đánh giá kết quả thực hiện hoạt động

- GV ghi nhận các câu trả lời của HS, chưa vội kết luận đúng sai, sẽ để HS xác nhận lại sau khi học xong bài học.

+ *Chó bán gà ngày gió, chó bán chó ngày mưa: Không nên bán chó và gà vào ngày thời tiết xấu, vì lúc đó chó và gà sẽ bị xù lông, hình thức xấu, khách hàng không mua.*

+ *Trăm người bán, vạn người mua: Có nhiều người bán thì sẽ có nhiều người mua.*

- GV dẫn dắt vào bài học:

*Cơ chế thị trường tự phát sinh, tồn tại và phát triển cùng với sự phát triển của kinh tế thị trường. Ở đâu có sản xuất và trao đổi hàng hoá, ở đó có cơ chế thị trường hoạt động. Cơ chế thị trường có ưu điểm nhưng cũng tiềm ẩn những nhược điểm nội tại của nó. Bài học này giúp các em tìm hiểu về cơ chế thị trường cùng với những ưu, nhược điểm của nó, để từ đó xác định trách nhiệm của bản thân khi tham gia thị trường. Chúng ta sẽ cùng đi tìm hiểu trong bài học ngày hôm nay – **Bài 4: Cơ chế thị trường.***

B. HOẠT ĐỘNG: KHÁM PHÁ

Hoạt động 1: Tìm hiểu khái niệm cơ chế thị trường

a. Mục tiêu: HS nêu được khái niệm cơ chế thị trường.

b. Nội dung: Đọc thông tin và thực hiện yêu cầu trong SGK trang 23,24.

c. Sản phẩm học tập: Câu trả lời của HS.

d. Tổ chức hoạt động:

HOẠT ĐỘNG CỦA GIÁO VIÊN - HỌC SINH	DỰ KIẾN SẢN PHẨM
Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập - GV yêu cầu HS các nhóm đọc thông tin trong SGK trang 23, 24 và thực hiện yêu cầu: • - <i>Xác định các mối quan hệ tác động qua lại giữa các chủ thể kinh tế trong trường hợp trên.</i> • - <i>Nêu các yếu tố ảnh hưởng đến sự lựa chọn của các chủ thể kinh tế.</i> • - <i>Cho biết, sự lựa chọn của các chủ thể kinh tế sẽ làm thay đổi yếu tố nào của thị trường.</i> • - <i>Em hiểu thế nào là cơ chế thị trường?</i> Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập - HS đọc SGK, thảo luận, trả lời câu hỏi trong thời gian 2 phút - GV hướng dẫn, theo dõi, hỗ trợ HS nếu cần thiết. Bước 3: Tổ chức, điều hành - GV cho HS trao đổi và thảo luận.	1. Khái niệm cơ chế thị trường - Cơ chế thị trường là hệ thống các quan hệ mang tính tự điều chỉnh tuân theo yêu cầu của các quy luật kinh tế như quy luật cạnh tranh, cung - cầu, giá cả,... chi phối hoạt động của các chủ thể kinh tế.

- Các nhóm trình bày sản phẩm theo KT phòng tranh, sau đó mời đại diện từng nhóm trình bày sản phẩm của nhóm. - Các nhóm cùng quan sát, lắng nghe phần thuyết trình của từng nhóm và trao đổi, thảo luận. - Các nhóm tự đánh giá và đánh giá sản phẩm của nhóm khác dựa trên tiêu chí: Nội dung, hình thức và thuyết trình sản phẩm. Bước 4: GV kết luận và đánh giá - GV nhận xét, đánh giá và rút ra nội dung khái niệm cơ chế thị trường. + Các quan hệ tác động qua lại: Khi cung thặng dư giảm khiến giá cả thặng dư tăng lên. + Các yếu tố ảnh hưởng đến chủ thể kinh tế: giá cả, tâm lý, nhu cầu thị hiếu... + Sự lựa chọn của các chủ thể kinh tế tác động đến giá cả trên thị trường. - GV chốt ý, kết luận	
--	--

Hoạt động 2: Tìm hiểu ưu điểm của cơ chế thị trường

a. Mục tiêu: HS nêu được ưu điểm của cơ chế thị trường

b. Nội dung: Đọc các trường hợp 1,2 SGK trang 24 và thảo luận theo yêu cầu.

c. Sản phẩm học tập: Câu trả lời của học sinh

d. Tổ chức hoạt động:

HOẠT ĐỘNG CỦA GIÁO VIÊN - HỌC SINH	DỰ KIẾN SẢN PHẨM
Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập - GV yêu cầu HS các nhóm đọc các trường hợp 1,2 SGK trang 24 và thảo luận theo yêu cầu: <i>Trường hợp 1:</i> - <i>Xác định những tác động từ cơ chế thị trường đến Doanh nghiệp T.</i> - <i>Nêu các biện pháp mà Doanh nghiệp T đã thực hiện dưới sự tác động của cơ chế thị trường. Cho biết các biện pháp đó mang lại hiệu quả gì cho Doanh nghiệp T.</i> <i>Trường hợp 2:</i> - <i>Hãy cho biết điều gì đã giúp cho Công ty bánh kẹo C ngày càng phát triển.</i> - <i>Chia sẻ hiểu biết của em về ưu điểm của cơ chế thị trường.</i> Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập - HS đọc SGK, thảo luận, trả lời câu hỏi trong thời gian 2 phút - GV hướng dẫn, theo dõi, hỗ trợ HS nếu cần thiết.	2. Ưu điểm của cơ chế thị trường - Ưu điểm của cơ chế thị trường: + Kích thích hoạt động và tạo động lực sáng tạo cho các chủ thể kinh tế; + Thúc đẩy các doanh nghiệp cải tiến, phát minh và ứng dụng thành tựu của khoa học công nghệ, đổi mới tổ chức sản xuất và quản lý kinh doanh; + Phân phối lại các nguồn lực kinh tế một cách tối ưu; + Phát huy tối đa tiềm năng của mọi chủ thể, vùng miền, thúc đẩy liên kết kinh tế trong nước và hội nhập quốc tế.

Bước 3: Tổ chức điều hành - GV cho HS trao đổi và thảo luận. - Các nhóm trình bày sản phẩm theo KT phòng tranh, sau đó mời đại diện từng nhóm trình bày sản phẩm của nhóm. - Các nhóm cùng quan sát, lắng nghe phần thuyết trình của từng nhóm và trao đổi, thảo luận. - Các nhóm tự đánh giá và đánh giá sản phẩm của nhóm khác dựa trên tiêu chí: Nội dung, hình thức và thuyết trình sản phẩm. Bước 4: GV kết luận và đánh giá GV nhận xét, đánh giá và rút ra nội dung về ưu điểm cơ chế thị trường. TH1: + <i>Tác động từ cơ chế thị trường đến Doanh nghiệp T: Các Doanh nghiệp đổ xô vào đầu tư sản xuất trứng gia cầm dẫn đến sự cạnh tranh trên thị trường ngày càng khốc liệt hơn.</i> + <i>Các biện pháp mà Doanh nghiệp T đã thực hiện : Chú trọng đầu tư công nghệ sản xuất, đưa các sản phẩm mới đã giúp doanh thu không ngừng tăng lên và khẳng định được vị thế của mình trên thị trường trong và ngoài nước.</i> TH2 : + <i>Điều đã giúp cho Công ti bánh kẹo C ngày càng phát triển: Cải tiến ứng dụng công nghệ, đổi mới sản xuất- kinh doanh, nâng cao chất lượng lao động.</i> + <i>HS chia sẻ hiểu biết về ưu điểm cơ chế thị trường</i> - GV chốt ý, kết luận.	
--	--

Hoạt động 3: Tìm hiểu nhược điểm cơ chế thị trường

a. Mục tiêu: HS nêu được nhược điểm của cơ chế thị trường.

b. Nội dung: Đọc các trường hợp 1,2 SGK trang 25 và thảo luận theo yêu cầu.

c. Sản phẩm học tập: Câu trả lời của HS

d. Tổ chức hoạt động:

HOẠT ĐỘNG CỦA GIÁO VIÊN - HỌC SINH	DỰ KIẾN SẢN PHẨM
Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập - GV yêu cầu HS các nhóm đọc các trường hợp 1,2 SGK trang 25 và thảo luận theo yêu cầu: + <i>Nêu nhược điểm của cơ chế thị trường trong các trường hợp này.</i> + <i>Kể tên các nhược điểm khác của cơ chế thị trường mà em biết</i> Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập	3. Nhược điểm cơ chế thị trường + Có thể dẫn tới suy thoái tài nguyên, ô nhiễm môi trường và các hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh; + Sự vận động của cơ chế thị trường cũng tiềm ẩn nguy cơ khủng hoảng, có thể dẫn đến lạm phát; + Sự phân hóa giàu – nghèo giữa những

- HS đọc SGK, thảo luận, trả lời câu hỏi trong thời gian 2 phút - GV hướng dẫn, theo dõi, hỗ trợ HS nếu cần thiết. Bước 3: Tổ chức điều hành - GV cho HS trao đổi và thảo luận. - Các nhóm trình bày sản phẩm theo KT phòng tranh, sau đó mời đại diện từng nhóm trình bày sản phẩm của nhóm. - Các nhóm cùng quan sát, lắng nghe phần thuyết trình của từng nhóm và trao đổi, thảo luận. - Các nhóm tự đánh giá và đánh giá sản phẩm của nhóm khác dựa trên tiêu chí : Nội dung, hình thức và thuyết trình sản phẩm. Bước 4: GV kết luận và đánh giá GV nhận xét , đánh giá và rút ra nội dung về nhược điểm cơ chế thị trường. Ttrường hợp 1: <i>Công ty xuất nhập khẩu thép P có hành vi</i> - <i>Xả chất thải nguy hại chưa qua xử lí trực tiếp ra sông.</i> - <i>Thu gom, tập kết chất thải rắn (sắt, thép phế liệu) không đúng nơi quy định.</i> ☐ <i>Vì lợi nhuận, Công ty xuất nhập khẩu thép P không chú trọng đến bảo vệ môi trường , gây ô nhiễm môi trường (nước và đất)</i> Ttrường hợp 2: <i>Hãng sữa Q có hành vi sử dụng hình ảnh che mờ của hãng sữa S trong đoạn quảng cáo để so sánh sản phẩm về giá, chất lượng giữa 2 sản phẩm.</i> ☐ <i>Hãng sữa Q có hành vi cạnh tranh không lành mạnh trong hoạt động kinh doanh.</i> - GV chốt ý, kết luận.	người sản xuất kinh doanh.
---	-----------------------------------

C. HOẠT ĐỘNG LUYỆN TẬP

Hoạt động 1: Trao đổi với các bạn và đưa ra ý kiến

a. Mục tiêu: HS vận dụng được kiến thức đã học để làm rõ hơn về khái niệm, ưu và nhược điểm của cơ chế thị trường.

b. Nội dung: Trao đổi cùng với các bạn và cho biết em đồng tình hay không đồng tình với ý kiến nào. Giải thích vì sao.

c. Sản phẩm học tập: HS đưa ra các ý kiến đồng tình với a, c và không đồng tình với b, d

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV yêu cầu HS chia sẻ cặp đôi và đưa ra ý kiến, giải thích.

Trao đổi cùng các bạn và cho biết em đồng tình hay không đồng tình với các ý kiến sau. Giải thích vì sao.

- a. Cơ chế thị trường là cơ chế tự điều tiết của nền kinh tế do sự tác động của các quy luật vốn có của nó.*
- b. Cơ chế thị trường chỉ đảm bảo cho người sản xuất, kinh doanh tự do lựa chọn và quyết định việc sản xuất, kinh doanh của mình.*
- c. Cơ chế thị trường kích thích sự sáng tạo của các chủ thể kinh tế trong thực hiện sản xuất kinh doanh và quản lý.*
- d. Điều kiện sản xuất của các chủ thể kinh tế giống nhau và quy luật giá trị tác động như nhau dẫn đến sự phân hoá giàu – nghèo.*

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ, suy nghĩ câu trả lời

Bước 3: GV tổ chức, điều hành

- GV mời từ 2 đến 4 HS xung phong phát biểu ý kiến

Bước 4: GV kết luận, Đánh giá

- GV nhận xét, kết luận, Đánh giá

Gợi ý: đồng tình với a, c và không đồng tình với b, d

Hoạt động 2: Thảo luận theo yêu cầu

a. Mục tiêu: HS xác định được ưu nhược điểm của cơ chế thị trường

b. Nội dung: Đọc trường hợp và thảo luận theo yêu cầu.

c. Sản phẩm: Câu trả lời của học sinh về ưu, nhược điểm cơ chế thị trường thông qua việc làm của các chủ thể kinh tế.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV yêu cầu HS các nhóm đọc các trường hợp 1,2 SGK trang 26 và thảo luận theo yêu cầu:

Em hãy xác định ưu, nhược điểm cơ chế thị trường thông qua việc làm của các chủ thể kinh tế trong trường hợp 1,2.

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS đọc SGK, thảo luận, trả lời câu hỏi trong thời gian 2 phút
- GV hướng dẫn, theo dõi, hỗ trợ HS nếu cần thiết.

Bước 3: Tổ chức, điều hành

- GV cho HS trao đổi và thảo luận.
- Các nhóm trình bày sản phẩm theo KT phòng tranh, sau đó mời đại diện từng nhóm trình bày sản phẩm của nhóm.
- Các nhóm cùng quan sát, lắng nghe phần thuyết trình của từng nhóm và trao đổi, thảo luận.
- Các nhóm tự đánh giá và đánh giá sản phẩm của nhóm khác dựa trên tiêu chí : Nội dung, hình thức và thuyết trình sản phẩm.

Bước 4: GV kết luận, Đánh giá

- GV nhận xét, kết luận, Đánh giá

Gợi ý:

TH1:

- + *Kích thích hoạt động và tạo động lực sáng tạo cho các chủ thể kinh tế;*
- + *Thúc đẩy các doanh nghiệp cải tiến, phát minh và ứng dụng thành tựu của khoa học công nghệ, đổi mới tổ chức sản xuất và quản lý kinh doanh.*

TH2:

Hiện tượng cạnh tranh không lành mạnh (đầu cơ, tích trữ)

Hoạt động 3: Nhận xét các trường hợp

a. Mục tiêu: HS nêu được các trường hợp tôn trọng các quy luật khách quan của cơ chế thị trường.

b. Nội dung: Đọc các trường hợp và nhận xét.

c. Sản phẩm học tập: Câu trả lời của HS về các trường hợp tôn trọng/ không tôn trọng các quy luật khách quan của cơ chế thị trường.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV yêu cầu HS đọc các trường hợp và nhận xét các trường hợp tôn trọng/ không tôn trọng các quy luật khách quan của cơ chế thị trường.

Em có nhận xét gì về việc làm của các chủ thể kinh tế trong các trường hợp sau?

a. Với lợi thế khí hậu quanh năm mát mẻ, nhiều hộ kinh doanh ở Đà Lạt đã đầu tư xây dựng homestay (loại hình dịch vụ lưu trú mà khách du lịch sẽ nghỉ, ngủ tại nhà người dân bản địa) mang lại hiệu quả kinh tế cao.

b. Để thu được nhiều lợi nhuận, cửa hàng bánh kẹo T đã làm giả thương hiệu bánh nổi tiếng và bán ra thị trường.

c. Hợp tác xã B đã đầu tư cải tiến máy móc nhằm phát triển nhiều dòng sản phẩm như: tinh dầu sả, tinh dầu bưởi,... từ nguồn nguyên liệu sẵn có ở địa phương.

d. Mặc dù cùng sản xuất cà phê bột, song Doanh nghiệp H đã cho nhân viên viết bài đưa lên mạng xã hội nói xấu sản phẩm của Doanh nghiệp T.

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ, suy nghĩ câu trả lời.

Bước 3: GV tổ chức, điều hành

- GV mời từ 2 đến 4 HS xung phong phát biểu ý kiến

Bước 4: GV kết luận, Đánh giá

- GV nhận xét, kết luận, Đánh giá

Gợi ý:

+ *Không tôn trọng các quy luật khách quan: b, d,*

+ *Tôn trọng các quy luật khách quan: a, c.*

D. HOẠT ĐỘNG VẬN DỤNG

Hoạt động 1: Vẽ sơ đồ tư duy

a. Mục tiêu: HS biết được ưu điểm, nhược điểm của cơ chế thị trường.

b. Nội dung: Thiết kế một sản phẩm về nội dung được yêu cầu.

c. Sản phẩm học tập: HS trình bày được ưu điểm, nhược điểm của cơ chế thị trường.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV giao nhiệm vụ cho HS: Em hãy thiết kế sơ đồ tư duy tóm tắt nội dung về ưu điểm và nhược điểm của cơ chế thị trường.

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ (giao thời gian sau 1 tuần thực hiện)

Bước 3: Tổ chức, điều hành

Giáo viên yêu cầu đại diện các nhóm trình bày sản phẩm của nhóm, các nhóm khác nhận xét và góp ý

Bước 4: GV kết luận, Đánh giá

- GV nhận xét, đánh giá.

***HƯỚNG DẪN VỀ NHÀ:**

- Củng cố lại kiến thức đã học ở bài 4.
- Hoàn thành bài tập được giao.
- Xem trước nội dung bài 5: Giá cả thị trường và chức năng giá cả thị trường.